

Нові вимоги до сертифікації: протидія булінгу і домаганням на судні

У травні 2024 року ІМО ухвалила поправки до Конвенції ПДНВ (STCW), які зобов'язують включити до базового курсу підготовки моряків спеціальний модуль із запобігання насильству та харасменту на борту. Ці зміни, затверджені резолюцією MSC.560(108), набувають чинності з 1 січня 2026 року. Тепер у таблицю A-VI/1-4 STCW додано нову компетенцію – «Сприяти запобіганню насильству та харасменту, включаючи сексуальні домагання, булінг та напади». Це означає, що до програми базового курсу особистої безпеки буде включено теми про розпізнавання та протидію агресивній поведінці серед екіпажу.

Згідно з рекомендаціями ІМО/ILO, новий курс має забезпечити моряків знаннями про різні форми домагань і булінгу, а також навчити їх правилам реагування. Зміни до STCW встановлюють, що матроси отримають «базові знання та розуміння насильства і харасменту, включаючи сексуальні домагання, булінг і сексуальні напади, та як запобігати і реагувати на такі випадки». Тобто новий курс спрямований на формування в екіпажу розуміння проблематики та навичок припинення агресивної поведінки.

Зміст нового курсу

У навчальній програмі передбачено блоки, які покривають такі питання:

- Основи насильства й харасменту: знайомство з різними проявами агресії на борту – булінгом, сексуальними домаганнями, фізичним насильством – та поняттям «континууму шкоди» (що від негативних слів переходить до фізичного насильства).
- Наслідки для людей і безпеки: аналіз впливу таких дій на постраждалих, агресорів і всю команду (здоров'я, психологічний стан, загальну безпеку судна).
- Фактори ризику: обговорення обставин, що провокують конфлікти – зловживання владою, дискримінація, стрес, ізоляція, втома, алкоголь, наркотики тощо.
- Дії з втручання та підтримки: алгоритми дій при виявленні насильства чи домагань (втручання, повідомлення офіцерів, оформлення інциденту) та принципи trauma-informed підходу – надання психологічної підтримки постраждалим і оточенню.

Таким чином, курс поєднуватиме теоретичні знання з практичними навичками: від розпізнавання неприпустимої поведінки до конкретних кроків допомоги жертвам. За задумом ІМО, моряки повинні «володіти базовими знаннями та розумінням насильства й харасменту, та вміти запобігати і реагувати на такі випадки».

Підготовка і впровадження

Трейнеровим центрам рекомендовано вже зараз готуватися до змін. Зокрема, потрібно переконатися, що базова програма з особистої безпеки оновлена і включає новий модуль – адже всі моряки, що пройдуть сертифікацію з 1.01.2026, мають мати підтверджений курс з протидії булінгу та харасменту. Компанії також повинні оновити свої Системи управління безпекою (SMS): передбачити чіткі політики і процедури запобігання насильству й харасменту, а також алгоритми реагування. Крім того, важливо запровадити відкриті процедури повідомлення про випадки агресії (з можливістю анонімних звернень) і забезпечити захист того, хто поскаржиться.

Приклад рекомендованих дій для компаній:

Перевірити навчальні центри: домовитися, щоб провайдери оновили програму базового курсу з урахуванням нових тем.

Оновити SMS: додати положення про запобігання насильству, механізми підтримки постраждалих і заборону помсти тим, хто повідомляє про інциденти.

Налагодити процедури звітування та підтримки: впровадити практику відкритого діалогу про харасмент і гарантувати психологічну допомогу постраждалим морякам.

Нульова терпимість та психологічний клімат

У міжнародних рекомендаціях наголошується на політиці «нульової терпимості» до харасменту: «Будь-які форми насильства та харасменту суперечать самої концепції гідної праці. Має бути встановлена нульова толерантність до таких проявів». Морські профспілки та організації праці радять компаніям чітко декларувати: ні насильству, ні булінгу на борту не місце. Як каже приклад з керівництва ІТФ: «Жоден морянин не повинен зазнавати домагань чи булінгу на судні. Відповідальність зробити свій корабель вільним від харасменту лежить на кожному члені екіпажу».

Створення позитивного психологічного клімату на судні не менш важливе, ніж технічна безпека. Експерти проєкту REDO підкреслюють: «Психологічна безпека – це основа здорового робочого середовища». Мораки повинні почуватися вільними говорити про проблеми, знати, що можуть звернутися по допомогу, не побоюючись за свою кар'єру. Як зазначено у REDO, відсутність психологічної безпеки призводить до погіршення психічного здоров'я й зниження загальної безпеки: команді буде важче доповісти про несправність чи неналежну поведінку керівництва.

Тому судноплавні компанії мають навчати екіпажі бути активними співробітниками-байдерами: не мовчати, а захищати жертв. За словами лідерів REDO, «надзвичайно важливо, щоб судноплавні компанії впровадили політику нульового харасменту і забезпечили її суворе виконання». Тільки за таких умов на борту виникне довіра і взаємоповага, необхідні для безпечної та ефективної роботи.

Джерело: <https://flagman.education/novi-vymohy-do-sertyfikatsii-protydiia-bulinhu-i-domahanniam-na-sudni/>

14.01.2026 р.

Укладачі: Ганна ПРОКОПЧУК, завідувачка бібліотеки

Ніна ГАЛУЗИНСЬКА, адміністратор бази даних